

VÉSE

ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATÁSTANULMÁNY

VIRÁNYI ÉPÍTÉSZ STÚDIÓ KFT
DR. KÖLTŐ LÁSZLÓ RÉGÉSZ
2005. MÁJUS

Vése, Somogy megyében, annak is Belső-Somogy részén a Kaposvár - Nagykanizsa közötti 61-es számú főközlekedési út két oldalán helyezkedik el. A településhez legközelebbi városok a 33 kilométerre eső Marcali és a 44 kilométerre fekvő Kaposvár. Csurgó 28 kilométerre, Nagyatád 32 kilométerre van.

A település neve szláv személynévből keletkezett, magyar névadással. Eszerint a falu Árpád-kori birtokosát Vehsének hívták. A személynév először 1211-ben fordul elő egy magyar oklevélben, ebben az alakban. A falu nevét 1284-ben már Veytehnek írták egy adományozási szerződésben, amikor Erzsébet királyné, IV. László anyja Tamás váci püspöknek és testvéreinek ajándékozta, akiktől a Vesseyek származtatják magukat. Ez a család bizonyíthatóan a XV. századtól birtokolta a községet. Vése a segesdi várhoz, a királynéi vármegyéhez tartozott, s mint ilyen, a királynő rendelkezett vele. A falu neve a XVIII. század közepétől használatos a mai alakban. A Wessey család szintén a XVIII. századtól írja így vezeték nevét. Kastélyuk Szőcsényben volt, a faluban csak intézőjük lakott. A leszármazottak közül többen a vései temetőben vannak eltemetve a családi kriptában.

Az iratok és a tárgyi emlékek tanúsítják, hogy a mai település a XIII. században már lakott hely volt. 1964-ben ásták ki az első régészeti emléket, amikor kora vaskori, bronzbetétes díszű edények és fegyverek kerültek elő. Az 1534. évi királyi adóösszeírás 13 portát tüntet fel Vésén. A török uralom idején még kevesen éltek itt, majd kihalt a falu. A hódoltságot követő időkben Véssey István, a falu akkor birtokosa tett sokat a település újratelepítéséért. 1732-ben Concratus levelet tett közzé Szent Ivánfán, az ott élő parasztok között, hogy különböző kedvezményeket kapnak azok, akik Vésére jönnek letelepedni, erdőt irtani, szőlőt telepíteni. A XVIII. század első évtizedeiben még lakatlan Vésén az 1767-es első urbárium szerint már 25 jobbágycsalád és 25 házas zsellércsalád lakott. A falut és környékét a XX. század elejéig a Véssey család birtokolta. A család a reformáció idején lutheránussá lett. Családi összeköttetéseiben a vallásazonosságot keresvén, a vármegyén kívül házasodott. A családi kapcsolatok hiánya okozta, hogy a vármegye közéletében a XVIII. század végéig nem szerepelnek.

Öt vései áldozata volt a II. világháborús zsidóüldözésnek. A földosztás 1946-ban fejeződött be. Gyakorlatilag minden igénylő földhöz jutott Vésén. Egyéni gazdálkodás 1955-ig folyt a faluban. Ekkor alakult meg az első termelőszövetkezet. Jelenleg magángazdálkodók kezében van a földterület legnagyobb része.

Népi és vallásos szokásokat egyaránt tisztelő emberek lakták Vését. A II. világháborúig rendszeres közösségi alkalmakat tartottak. Minden hónapnak megvolt a maga programja. Ezek közül a májusfa-kitáncolás, a maskarázás és a szüreti bál máig él.

A falunak ma 361 lakóháza és 823 fő lakosa van. Az önkormányzat távlati terve a szennyvízcsatorna kiépítése. A letelepedni, építkezni szándékozókat jelentős kedvezményekkel támogatja az önkormányzat. A település idegenforgalmi és gazdasági fejlesztésre komoly hangsúlyt fektet. Kis- és középvállalkozásokat várnak olyan munkára, amely a környezetet nem szennyezi.

Vése legrégebbi része a mai Rákóczi utca – Szabadság tér környéke, melyek az 1784. évi I. katonai felmérés térképen is jól láthatóak. A térkép a mai temető tájékán egy templomromot is jelöl.

Az 1857. évből származó II. katonai térkép szerint az előbbieken túl már beépült a Petőfi utca és a mai Fő utca déli oldala a Petőfi utcától keletre. A térképen látható még a mai iskola helyén egy kisebb uradalmi központ.

A község mai egyenes utcái (Táncsics utca, Dózsa utca, Kossuth utca, Szabadság utca, Latinka utca) tervszerű parcellázások eredményei a XX. század elejéről, míg a Park utca a korábbi összevont rendezési terv szerint alakult ki.

Vése építészeti karaktere a Belső-Somogy népi építészetének jellegzetességeit tükrözi némi helyi sajátossággal keverve. A falu régi lakóterületének nagy része a hagyományos fésűs beépítés szerint települt, de már a századfordulón megjelentek a módosabb gazdák polgári ízlést tükröző, utcával párhuzamos lakóházai. Az 1960-as évektől kezdődően jelentek meg a sátortetős kockaházak, míg az 1980-as évektől kezdődően az utcára merőleges gerincű, tetőtérbeépítéses házak, ezek által a hajdani egységes és harmonikus falukép megszűnt, illetve csak részben maradt fenn.

A Rákóczi utca – Szabadság tér környékén található – a történeti fejlődés során kialakult – sajátos települési és építészeti értékeket őrző területeken helyi területi védelem indokolt. Itt a kialakult telekstruktúra, beépítési mód és épülettömegek megtartása, illetve – fejlesztés esetén – az ezekhez való igazodás és illeszkedés biztosítandó.

Helyi védelemre érdemes építészeti érték az iskola épülete, a római katolikus és evangélikus templom, az evangélikus paplak, a Hencz-kastély, több lakóház, gazdasági épület (istálló), kőkereszt, valamint több présház. A védelemre érdemes értékeket a mellékelt fotódokumentáció tartalmazza.

A településen a művi értékek védelmének célja és feladata az, hogy az épített környezet értékeit a folyamatosan megújuló környezetbe beillesztve átörökítse. Ezen értékek számbavétele és védelmük módjának a meghatározása, illetve a védelem elősegítése a települési önkormányzat feladata, hogy a település múltjának továbbélését biztosítani lehessen.

A helyi védelem alá kerülő művi értékeket és a helyi értékvédelmi területet a szabályozási terv, valamint a helyi építési szabályzat 2. számú melléklete tartalmazza.

A település fejlődése – az idegenforgalmi vonzerő erősítése – szempontjából fontos feladat a helyi építészeti értékek megóvása, az új építéseknel a hagyományörző építészeti karakter megtartása.

A településen nyilvántartott régészeti lelőhelyek és régészeti érdekű területek egyaránt találhatóak. A nyilvántartott régészeti lelőhelyeket a településszerkezeti és a szabályozási tervek egyaránt tartalmazzák.

VÉSE AZ ELSŐ KATONAI FELMÉRÉSEN (1784)

VÉSE A MÁSODIK KATONAI FELMÉRÉSEN (1857)

**HELYI ÉRTÉKVÉDELMI
TERÜLET**

SORSZÁM	HELYRAJZI SZÁM	CÍM	VÉDETTSÉG
1.	9-14, 49-82, 108-132	Rákóczi utca, Szabadság tér, Hársfa utca	HV

HELYSZÍNRAJZ

A Rákóczi utca – Szabadság tér környéke Vésés legrégebbi része, már az I. katonai térkép (1784) is jelöli. Az épületek téglá, vályogtégla és tömés szerkezetűek, nyeregtetővel építették. Az értékvédelmi terület védendő értékei a történeti fejlődés során kialakult sajátos települési és építészeti értékeket őrző, hagyományos fésűs beépítésű utcarészek, ahol a kialakult telekstruktúra, beépítési mód és épülettömegek megtartása, illetve – fejlesztés esetén – az ezekhez való igazodás és illeszkedés biztosítandó.

**HELYI JELENTŐSÉGŰ
MŰVI ÉRTÉKEK**

SORSZÁM	HELYRAJZI SZÁM	CÍM	VÉDETTSÉG
1.	1/2	Erzsébet u. 7.	HV

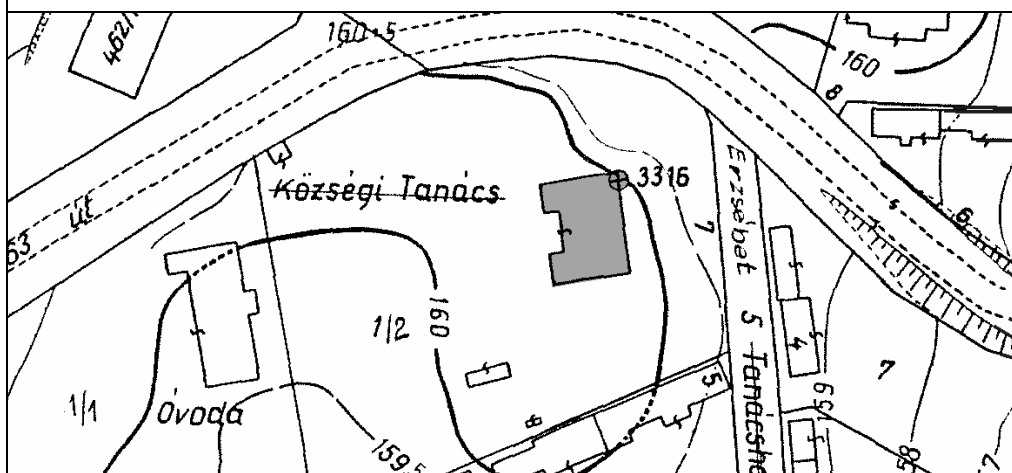
LEÍRÁS ÉS JELLEMZŐK

A volt polgármesteri hivatal épületét a Hencz-kastélyból alakították ki. Az épület tömege, kváderes homlokzati kialakítása és nyílásrendje, az ablakkeretszínek védendő helyi építészeti értéket képviselnek.

JAVASLAT

Az épület jelen formájában való megtartása javasolt. Az épület felújítását a rendelkezésre álló fotók, esetleg tervek figyelembevételével kell elvégezni.

HELYSZÍNRAJZ

SORSZÁM	HELYRAJZI SZÁM	CÍM	VÉDETTSÉG
2.	2	Erzsébet u. 5.	HV

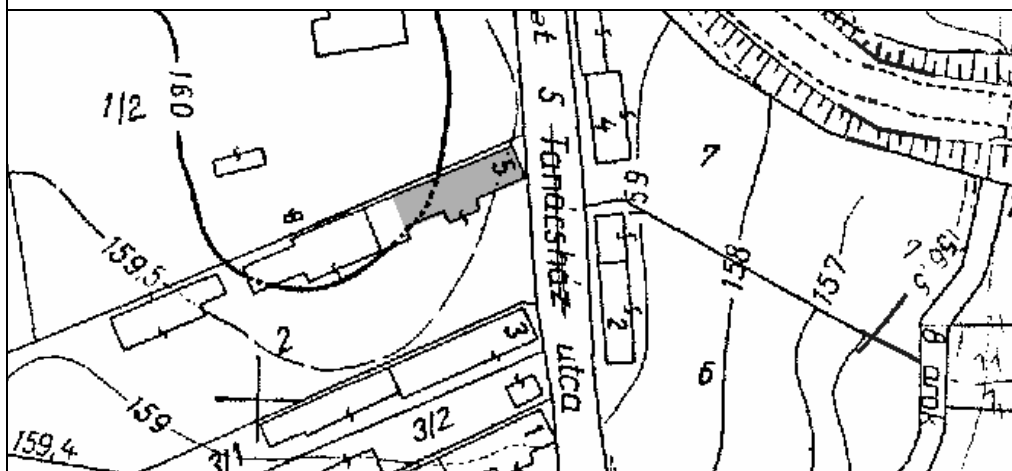
LEÍRÁS ÉS JELLEMZŐK

Az utcára merőleges gerincű, nyeregtetős, oromfalas, hagyományos egytraktusos népi jellegű lakóépület eredeti formáját őrzi. Tömege, homlokzati kialakítása és nyílásrendje helyi építészeti értéket képvisel.

JAVASLAT

Az épület későbbi felújítása során a tömeg, az utcai homlokzat és a nyílászárók formái feltétlenül megtartandók, valamint a homlokzatszínek visszafogottabb színezése javasolt.

HELYSZÍNRAJZ

SORSZÁM	HELYRAJZI SZÁM	CÍM	VÉDETTSÉG
3.	9	Fő u.	HV

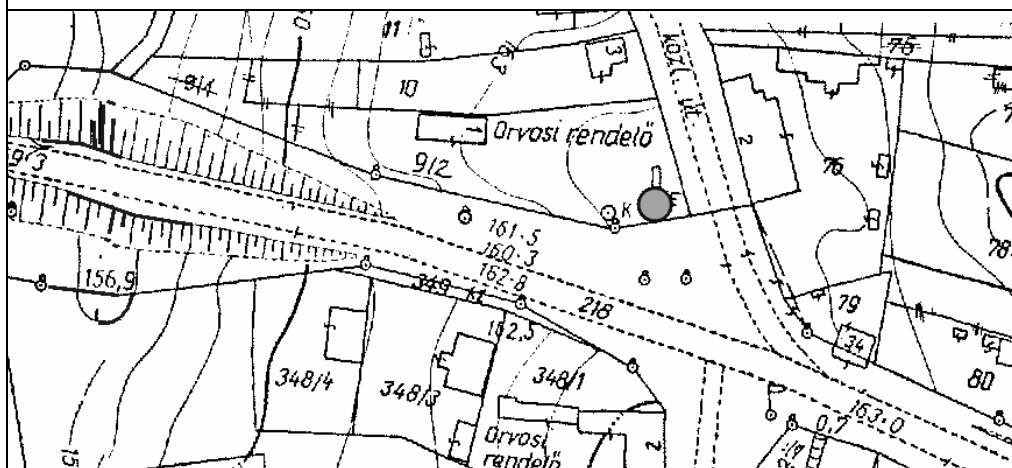
LEÍRÁS ÉS JELLEMZŐK

Az I. világháborúban hősi halált halt vései hősök emlékére állította 1924-ben Vése község közönsége.

JAVASLAT

Az emlékmű feltétlenül megőrzendő, és eredeti állapotában történő megtartása javasolt.

HELYSZÍNRAJZ

SORSZÁM	HELYRAJZI SZÁM	CÍM	VÉDETTSÉG
4.	12	Hársfa u. 7.	HV

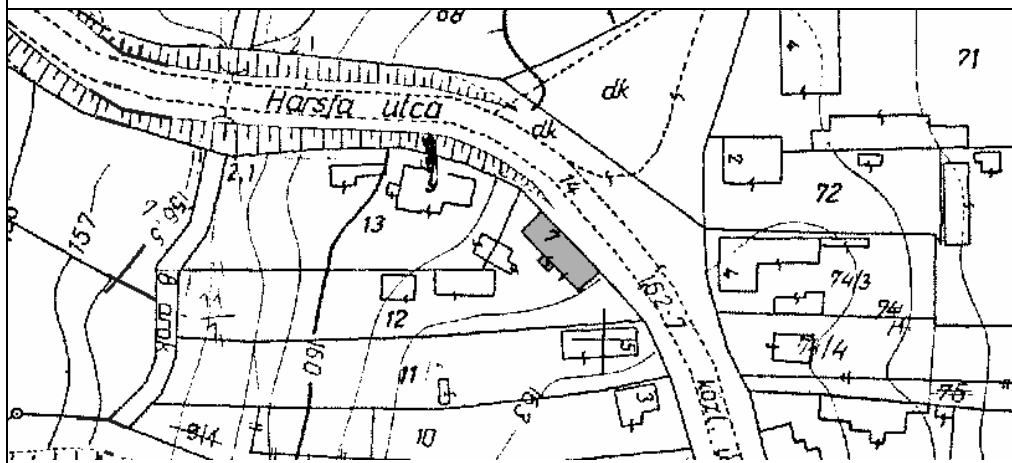
LEÍRÁS ÉS JELLEMZŐK

A nyeregtetős, oromfalas, egyszerű párkánnyal és nyílásrendszerével kialakított lakóépület településképi jelentőségű, helyi építészeti értéket képvisel.

JAVASLAT

Az épület tömege és homlokzati kialakítása, nyílászárói eredeti formájában megőrzendők, az épület felújításáról, majd folyamatos állagmegóvásáról gondoskodni kell. Az épület jellegétől idegen, külső faredőny helyett, kétszárnyú zsalus megoldás javasolt az északi-keleti homlokzaton lévő ablak esetében.

HELYSZÍNRAJZ

SORSZÁM	HELYRAJZI SZÁM	CÍM	VÉDETTSÉG
5.	28/1	Hársfa u.	HV

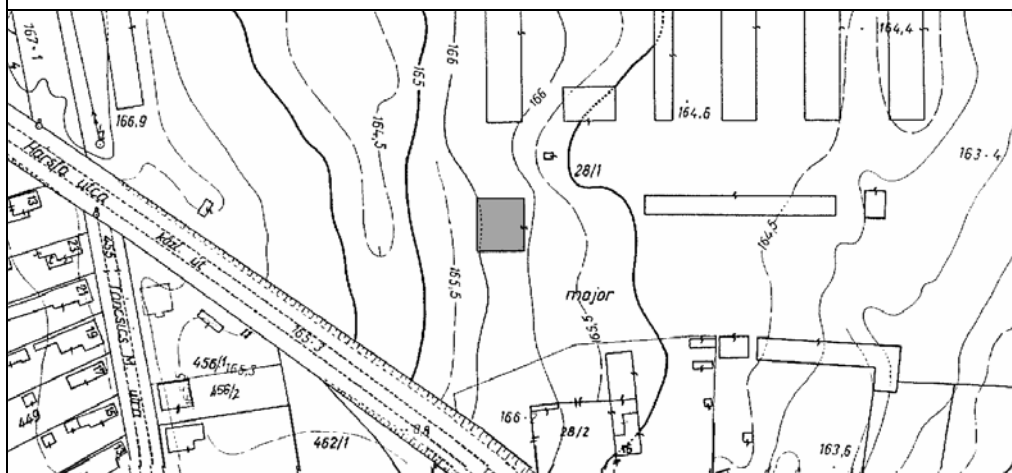
LEÍRÁS ÉS JELLEMZŐK

Az egykori major területén található nyeregtetős, kétszintes gazdasági épület mértéktartó téglarchitektúrával kialakított homlokzati megjelenése és tömege településtörténeti és építészeti szempontból jelentős helyi értéket képvisel.

JAVASLAT

A később hozzáépített toldalékrész elbontandó. Az épület hasznosításáról és folyamatos jókarban tartásáról gondoskodni kell, mely során igazodni kell az eredeti, kialakult állapothoz.

HELYSZÍNRAJZ

SORSZÁM	HELYRAJZI SZÁM	CÍM	VÉDETTSÉG
6.	32	Hársfa u. 6.	HV

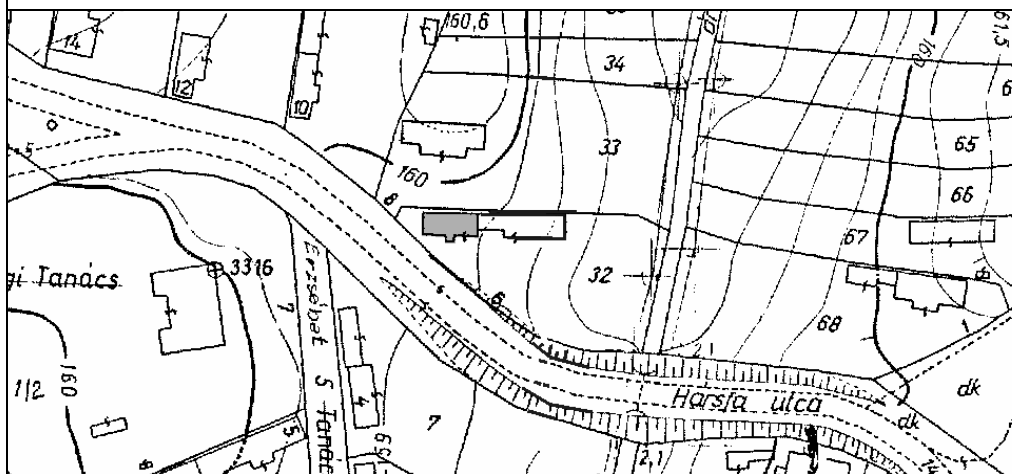
LEÍRÁS ÉS JELLEMZŐK

Az oldalhatáron álló, fésűs beépítésű, nyeregtetős, oromfalas, eredeti tömegét és nyílásrendjét őrző, oldaltornácos lakóépület helyi védelemre érdemes építészeti érték.

JAVASLAT

Az épület felújításáról gondoskodni kell. A felújítás során az eredeti tömeg, homlokatkialakítás és nyílásrend megtartandó. Az épület jellegétől idegen, külső szekrényű műanyag redőny feltétlenül eltávolítandó.

HELYSZÍNRAJZ

SORSZÁM	HELYRAJZI SZÁM	CÍM	VÉDETTSÉG
7.	71	Szabadság tér 4.	HV

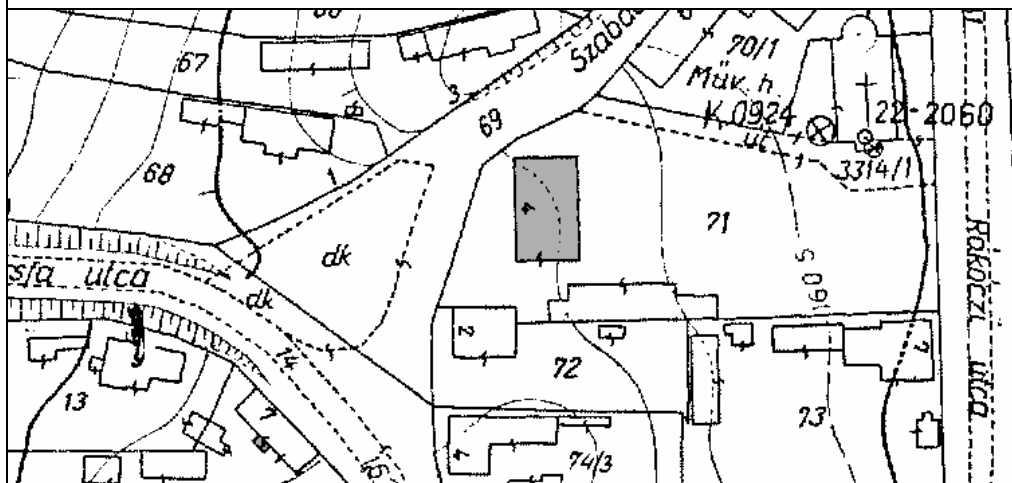
LEÍRÁS ÉS JELLEMZŐK

Az evangélikus templom mellett található épület utcai és udvari tömegével, nyílásrendjével, eredeti karakterét őrző formájával településtörténeti és helyi építészeti értéket képvisel.

JAVASLAT

Az épület állagmegóvásáról gondoskodni kell, melynek során tömege, homlokzati kialakítása és nyílásrendje eredeti formájában megőrzendő.

HELYSZÍNRAJZ

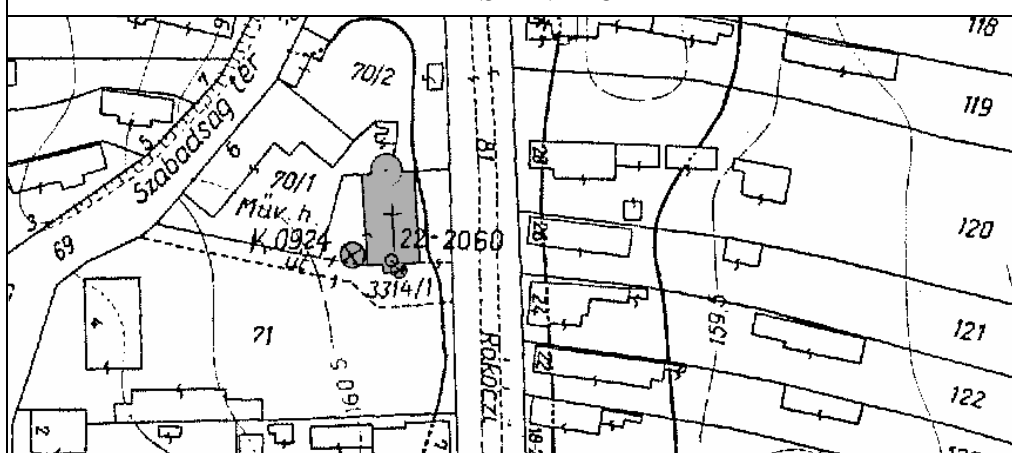
SORSZÁM	HELYRAJZI SZÁM	CÍM	VÉDETTSÉG
8.	71	Rákóczi u.	HV

LEÍRÁS, JELLEMZŐK, JAVASLAT

Az 1785-ben épült, 1872-ben felújított evangélikus templomot Véssey Mihály és a niklai Berzsenyi család támogatásával építették újjá. A templom homlokzati kialakításával és tömegével településképi értéket képvisel.

Jelen formájában való megtartását, megőrzését javasoljuk, környezetének folyamatos jókarban tartásáról gondoskodni kell.

HELYSZÍNRAJZ

SORSZÁM	HELYRAJZI SZÁM	CÍM	VÉDETTSÉG
9.	82	Szabadság u. 1.	HV

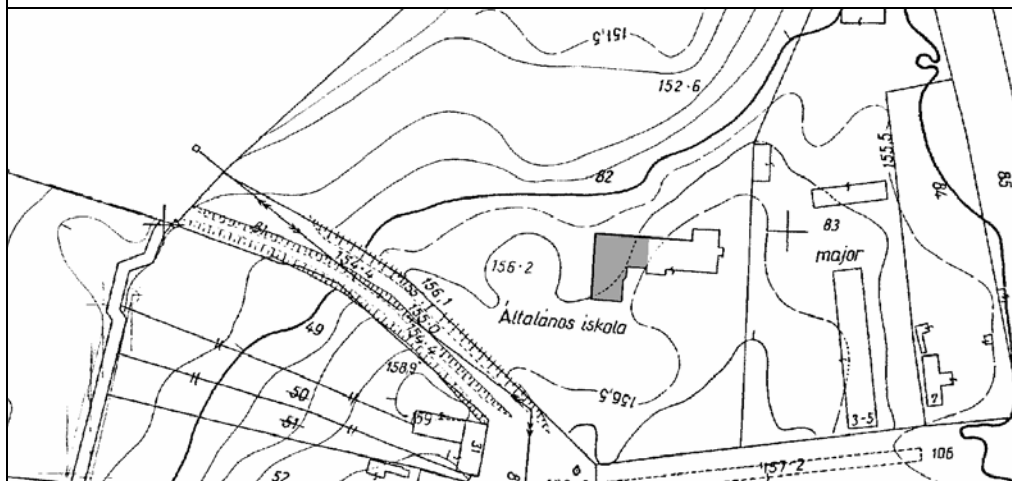
LEÍRÁS ÉS JELLEMZŐK

Az iskola a II. világháború után, pontosabban 1954-től található mai helyén, amit az egykori Véssey-kúriából alakítottak ki. A már meglévő iskolához 1960-ban építettek két tantermet, nevelői szobát és szertárt. A bővítés a 80-as évektől folytatódott további helyiségekkel. Az épület tömege és nyílásrendje helyi védelemre érdemes építészeti érték.

JAVASLAT

Az épület és környezete folyamatos jókarban tartásáról gondoskodni kell. Az épület felújítása során törekedni kell a rendelkezésre álló tervek és fotók alapján az eredeti homlokzat helyreállítására.

HELYSZÍNRAJZ

SORSZÁM	HELYRAJZI SZÁM	CÍM	VÉDETTSÉG
10.	113	Rákóczi u. 42.	HV

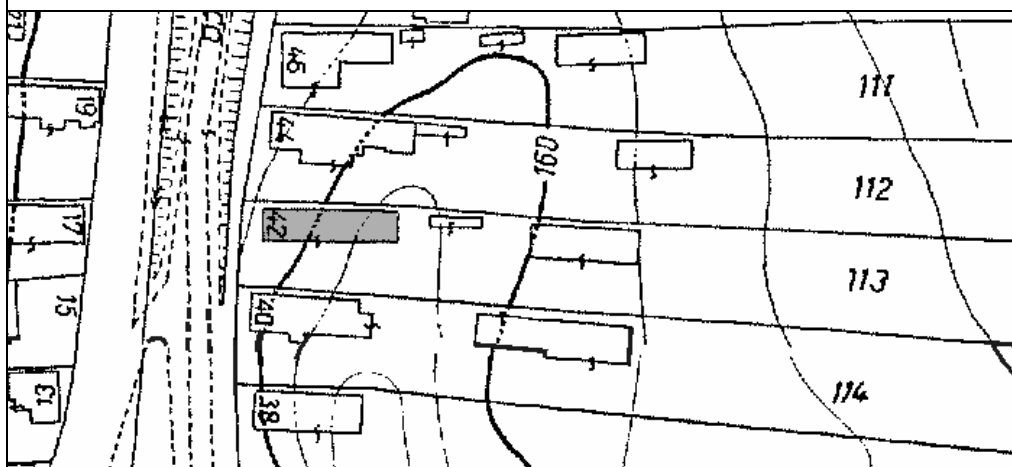
LEÍRÁS ÉS JELLEMZŐK

Az oldalhatáron álló, utcára merőleges gerincű nyeregtetős lakóépület, tömegével, nyílásrendjével és homlokzati díszével helyi jelentőségű építészeti érték.

JAVASLAT

Az épület felújítandó, melynek során eredeti formájában történő megtartása mellett vajszerű vagy fehér meszelés javasolt. Az utcafronti ablakok feletti díszítés jelen formájában való megtartására törekedni kell.

HELYSZÍNRAJZ

SORSZÁM	HELYRAJZI SZÁM	CÍM	VÉDETTSÉG
11.	114	Rákóczi u. 40.	HV

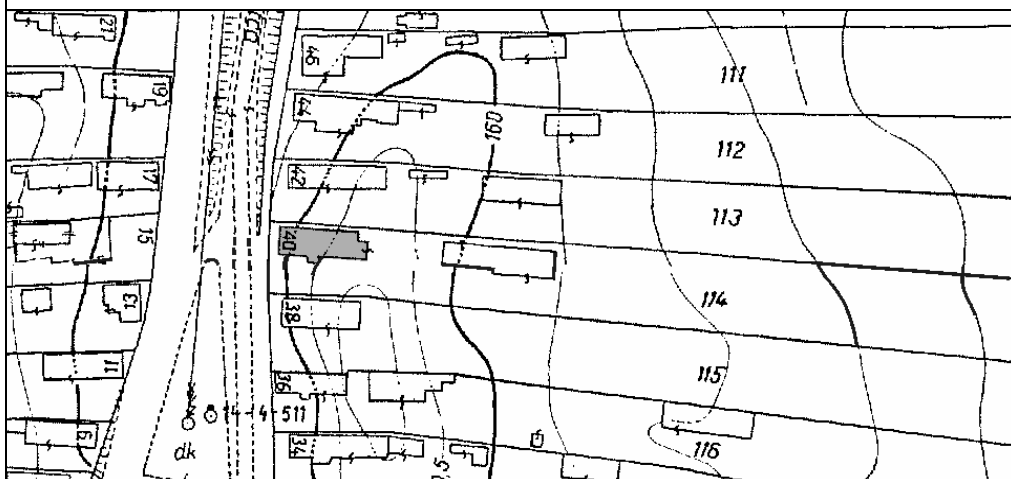
LEÍRÁS ÉS JELLEMZŐK

Az utcára merőleges gerincű, nyeregtetős, hagyományos oromfalas lakóépület megőrzött hagyományos nyílásrendjével és tömegével, valamint a bejárat előtti előtornác helyi építészeti értéket képvisel.

JAVASLAT

Az épület felújítandó, melynek során tömege és homlokzati kialakítása eredeti formájában megőrzendő. Az épület jellegétől idegen redőny helyett, kétszárnyú zsalus megoldás javasolt. Az előtornác utólagos beüvegezésének eltávolítása eredeti formában mutatná az épületet.

HELYSZÍNRAJZ

SORSZÁM	HELYRAJZI SZÁM	CÍM	VÉDETTSÉG
12.	116	Rákóczi u. 36.	HV

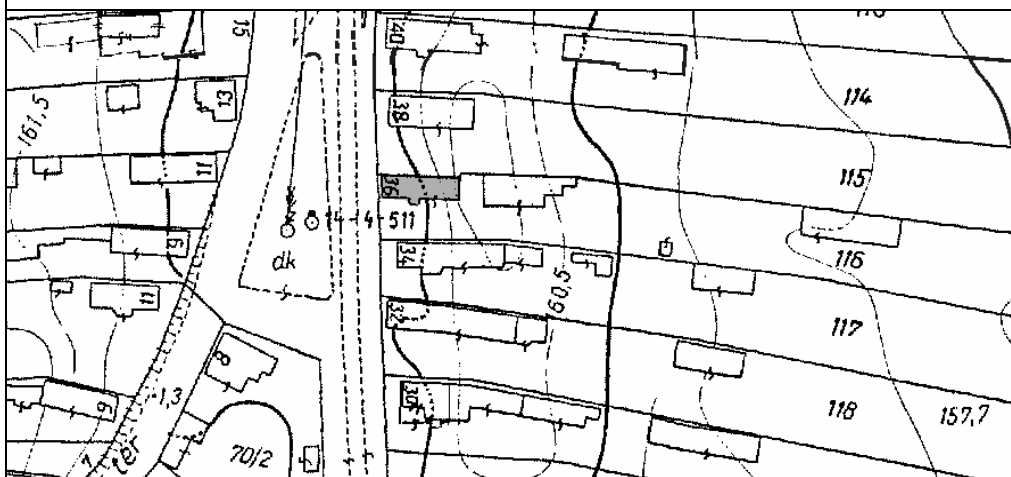
LEÍRÁS ÉS JELLEMZŐK

Az utcára merőleges gerincű, nyeregtetős, hagyományos oromfalas lakóépület megőrzött nyílásrendjével és tömegével, valamint a bejárat előtti tornác helyi építészeti értéket képvisel.

JAVASLAT

Az épület eredeti állapot szerinti állagmegóvásáról gondoskodni kell. Az udvari hármask ablak helyett az épület méretével arányos álló ablak beépítése javasolt. A hátsó bejárat feletti bádoggal elötető elbontandó.

HELYSZÍNRAJZ

SORSZÁM	HELYRAJZI SZÁM	CÍM	VÉDETTSÉG
13.	120	Rákóczi u. 28.	HV

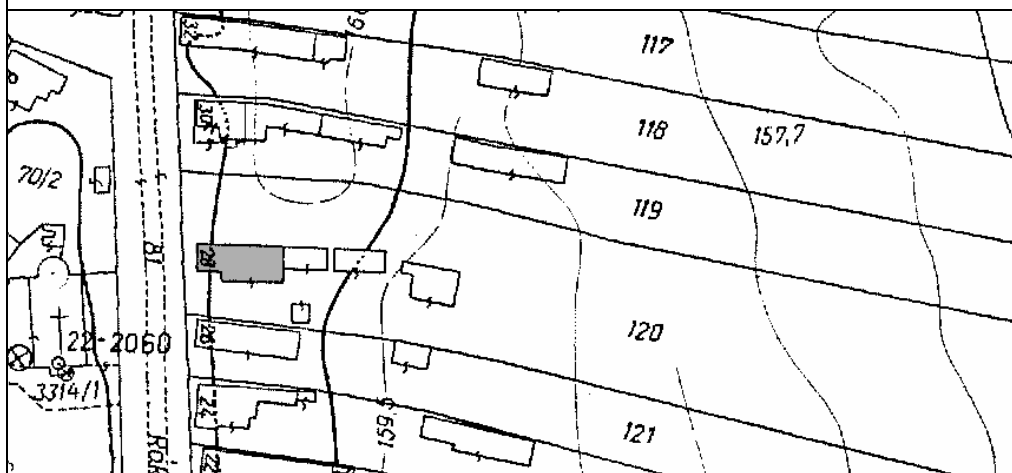
LEÍRÁS ÉS JELLEMZŐK

A Rákóczi utcára merőleges gerincű, oromfalas lakóépület településképi jelentőségű, helyi építészeti értéket képvisel.

JAVASLAT

Az épület felújítandó, mely során az eredeti tömeg és homlokzati kialakítás megőrzendő, továbbá gondoskodni kell a folyamatos karbantartásáról.

HELYSZÍNRAJZ

SORSZÁM	HELYRAJZI SZÁM	CÍM	VÉDETTSÉG
14.	141	Kossuth u. 49.	HV

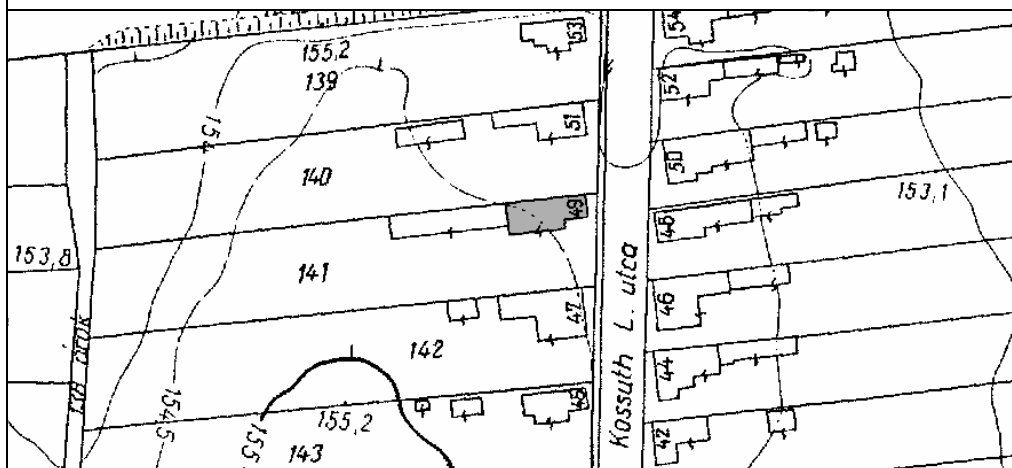
LEÍRÁS ÉS JELLEMZŐK

A Kossuth utcára merőleges gerincű, nyeregtetős, hagyományos egytraktusos népi jellegű lakóépület a hátsó tornáccal eredeti formáját őrzi. Tömege, homlokzati kialakítása és a nyílásrendje helyi építészeti értéket képvisel.

JAVASLAT

Az épület jelen formájában megtartandó, folyamatos jókarban tartásáról gondoskodni kell.

HELYSZÍNRAJZ

SORSZÁM	HELYRAJZI SZÁM	CÍM	VÉDETTSÉG
15.	154	Kossuth u. 25.	HV

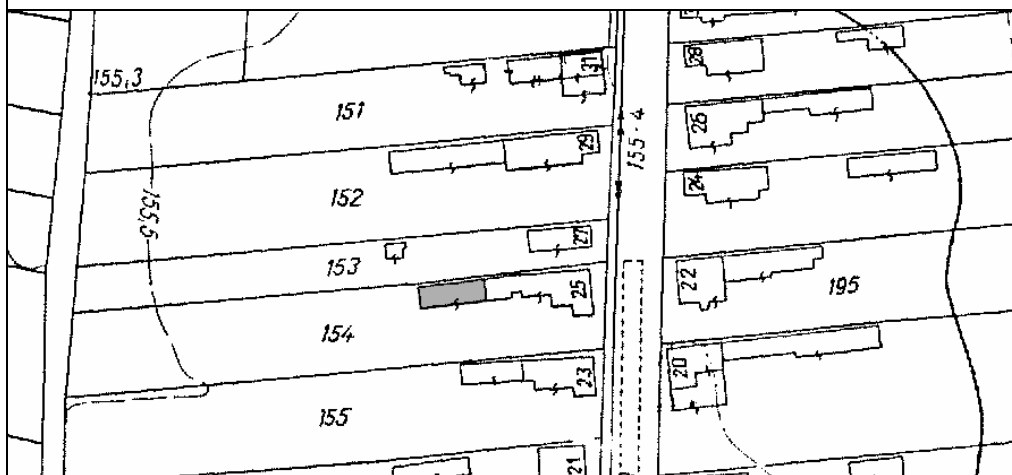
LEÍRÁS ÉS JELLEMZŐK

Az oldalhatáron álló nyeregtetős gazdasági épület az eredeti nyílásrendekkel és homlokzati díszekkel helyi védelemre érdemes építészeti érték.

JAVASLAT

Az épület felújítandó, mely során törekedni kell az eredeti tömeg, homlokzati kialakítás és nyílásrend megtartására. A környezetének jókarban tartásáról folyamatosan gondoskodni kell.

HELYSZÍNRAJZ

SORSZÁM	HELYRAJZI SZÁM	CÍM	VÉDETTSÉG
16.	197	Kossuth u. 18.	HV

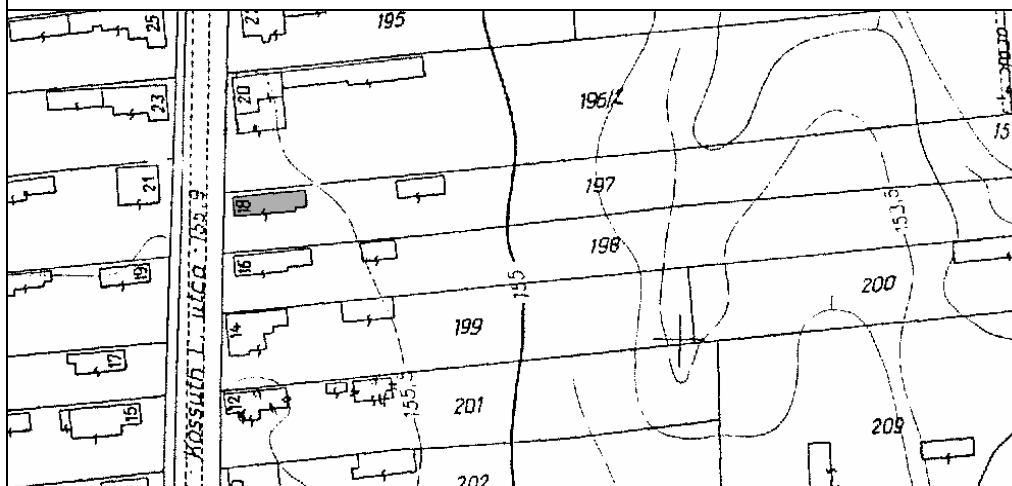
LEÍRÁS ÉS JELLEMZŐK

A 1938-ból származó, oldalhatáron álló, utcára merőleges gerincű, nyeregtetős lakóépület tömegével, nyílásrendjével és homlokzatdíszeivel helyi jelentőségű építészeti érték.

JAVASLAT

Az épület eredeti állapot szerinti állagmegóvásáról gondoskodni kell. Felújítása esetén egységesen képzett simított felületű homlokzatképzés, világos, halvány festés vagy fehér meszelés javasolt.

HELYSZÍNRAJZ

SORSZÁM	HELYRAJZI SZÁM	CÍM	VÉDETTSÉG
17.	211	Fő u. 6.	HV

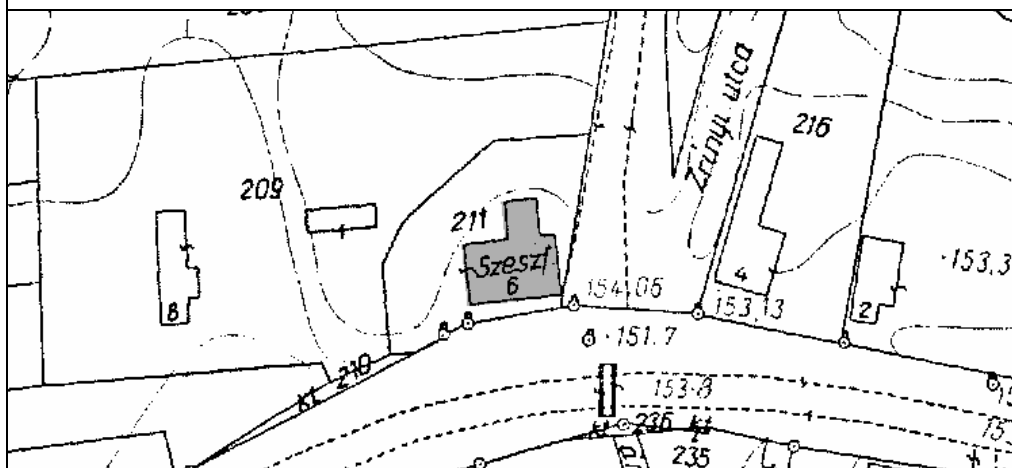
LEÍRÁS ÉS JELLEMZŐK

Az egykori malom, - melyet később szeszfőzdeként használtak - nyeregtetős, kétszintes épülete téglarchitektúrával díszített homlokzati megjelenése és tömege eredeti formában maradt meg. Az épület helyi építészeti értéket képvisel.

JAVASLAT

Az épület díszítéseinek és tömegének jelen formájában történő megtartása és idegenforgalmi célú hasznosítása javasolt.

HELYSZÍNRAJZ

SORSZÁM	HELYRAJZI SZÁM	CÍM	VÉDETTSÉG
18.	247	Fő u. 13.	HV

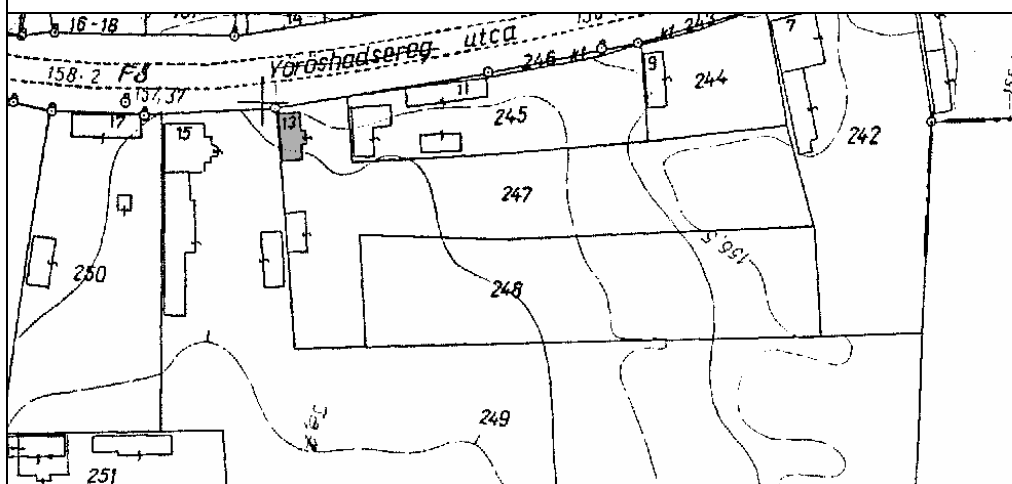
LEÍRÁS ÉS JELLEMZŐK

A Fő utcára merőleges gerincű, kontyolt nyeregtetős, hagyományos egytraktusos népi jellegű lakóépület helyi építészeti értéket képvisel.

JAVASLAT

Az épület felújítandó és folyamatos jókarban tartásáról gondoskodni kell. Felújítása során az épület jellegétől idegen faredőnyök helyett a kétszárnyú zsalus megoldás javasolt. Homlokzatfestése során az eredeti díszítések megtartandók. A tagozatok a homlokzati mezők színétől eltérő színnel kiemelendők.

HELYSZÍNRAJZ

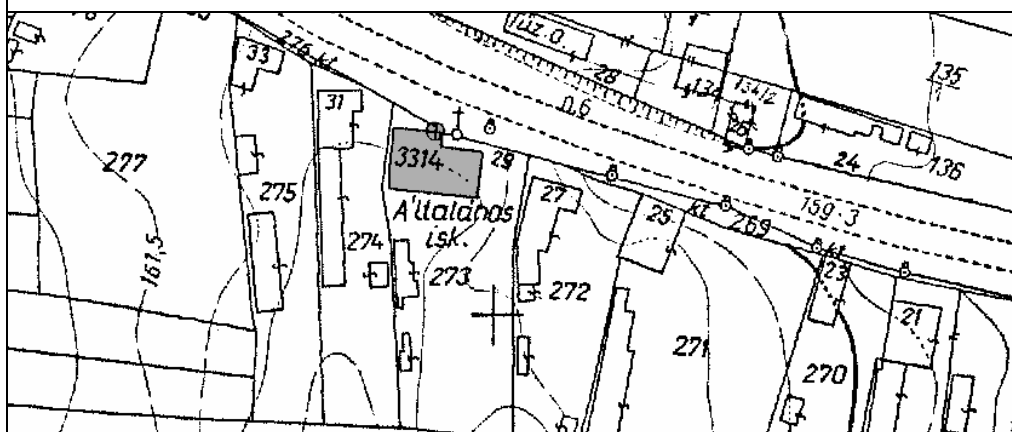
SORSZÁM	HELYRAJZI SZÁM	CÍM	VÉDETTSÉG
19.	273	Fő u. 29.	HV

LEÍRÁS, JELLEMZŐK, JAVASLAT

Az épület 1940-ben készült el, mely iskola és kápolna is volt egyben. A II. világháború után az államosítás végett a különböző felekezeti iskolákat összevonták és így az épületben az iskola megszűnt, ma római katolikus templom.

Az épület jelen formájában való megtartása javasolt.

HELYSZÍNRAJZ

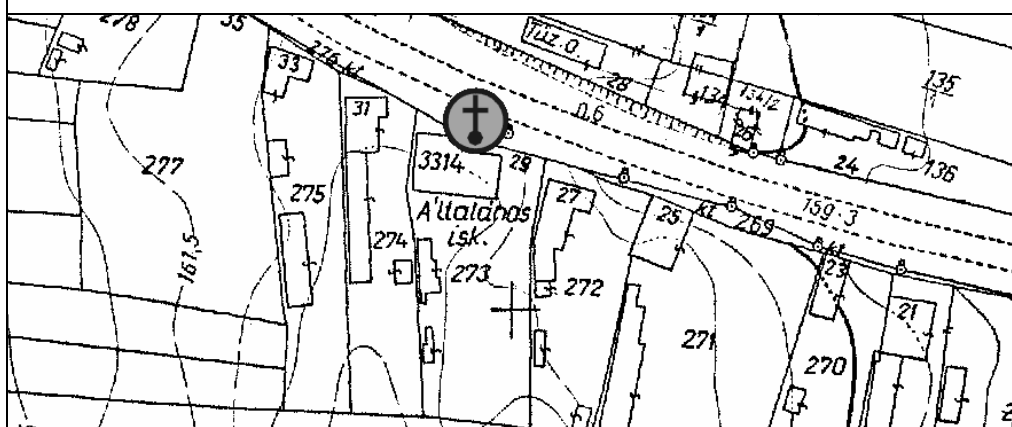
SORSZÁM	HELYRAJZI SZÁM	CÍM	VÉDETTSÉG
20.	273	Fő u. 29.	HV

LEÍRÁS, JELLEMZŐK, JAVASLAT

A római katolikus templom előtt található kőkeresztet Lang Antal és neje Leposa Júlia emeltette isten dicsőségére 1941-ben.

A kőkereszt elszíneződött, több helyen mohásodott. A felújítása során ezek megszüntetendők, továbbá az idegen rideg szürke és fehér festés helyett a homokkő eredeti színe „visszaállítandó”. Környezetének folyamatos jókarban tartásáról gondoskodni kell.

HELYSZÍNRAJZ

SORSZÁM	HELYRAJZI SZÁM	CÍM	VÉDETTSÉG
21.	275	Fő u. 33.	HV

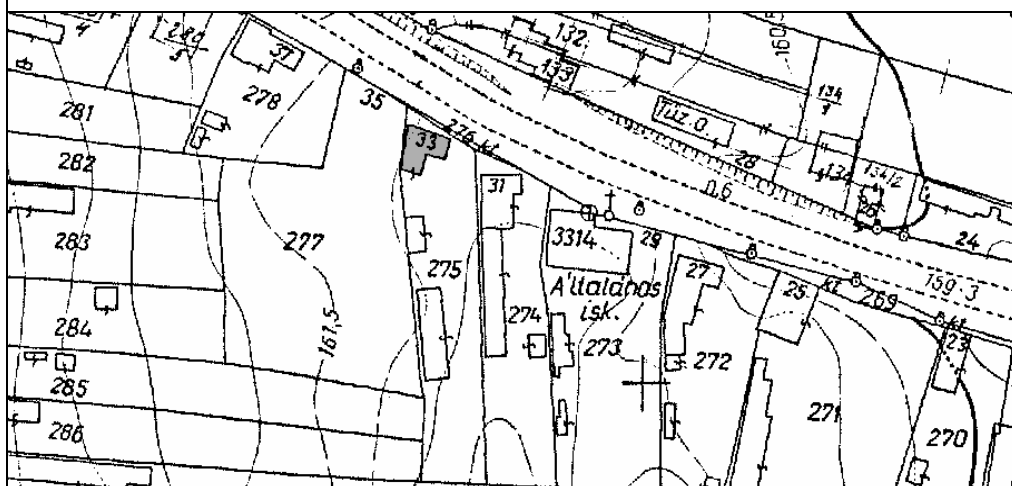
LEÍRÁS ÉS JELLEMZŐK

A polgárosodó falura jellemző kisvárosi tömegformálású lakóház karakterével, szimmetrikus homlokzat kialakításával helyi építészeti értéket képvisel.

JAVASLAT

Az épület tetőszerkezetének felújítása sürgős feladat, mely során igazodni kell az eredeti állapothoz, tovább folyamatos állagmegóvásáról gondoskodni kell.

HELYSZÍNRAJZ

SORSZÁM	HELYRAJZI SZÁM	CÍM	VÉDETTSÉG
22.	283	Petőfi u. 7.	HV

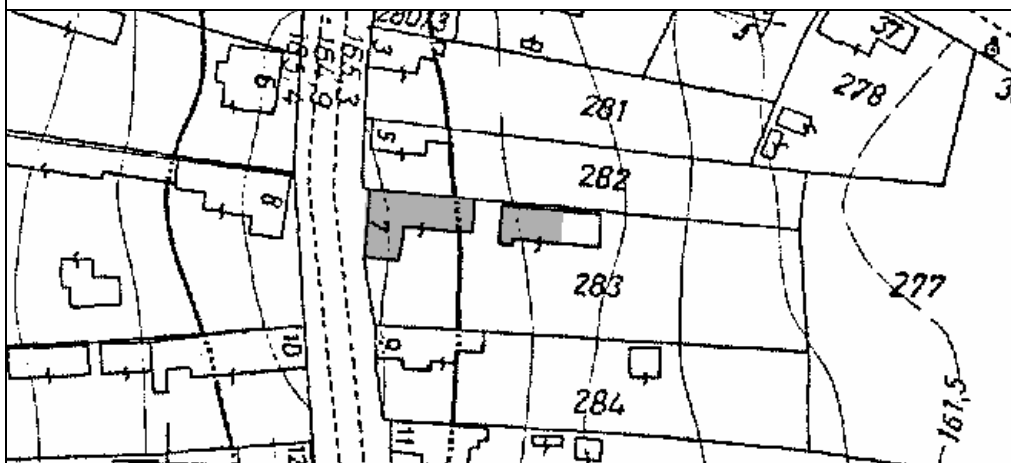
LEÍRÁS ÉS JELLEMZŐK

A kisvárosi tömegformálással épült lakóépület utcai, szimmetrikus homlokzata, az ablakok körüli díszes keret, a nyílászárók feletti mives díszítés, valamint a lakóépület mögött található gazdasági épület az eredeti nyílásrendjével és homlokzat kialakításával településtörténeti és helyi építészeti értéket képvisel.

JAVASLAT

A szépen felújított lakó- és gazdasági épület feltétlenül eredeti formában megőrzendő, továbbá gondoskodni kell a folyamatos karbantartásáról.

HELYSZÍNRAJZ

SORSZÁM	HELYRAJZI SZÁM	CÍM	VÉDETTSÉG
23.	292	Petőfi u. 21.	HV

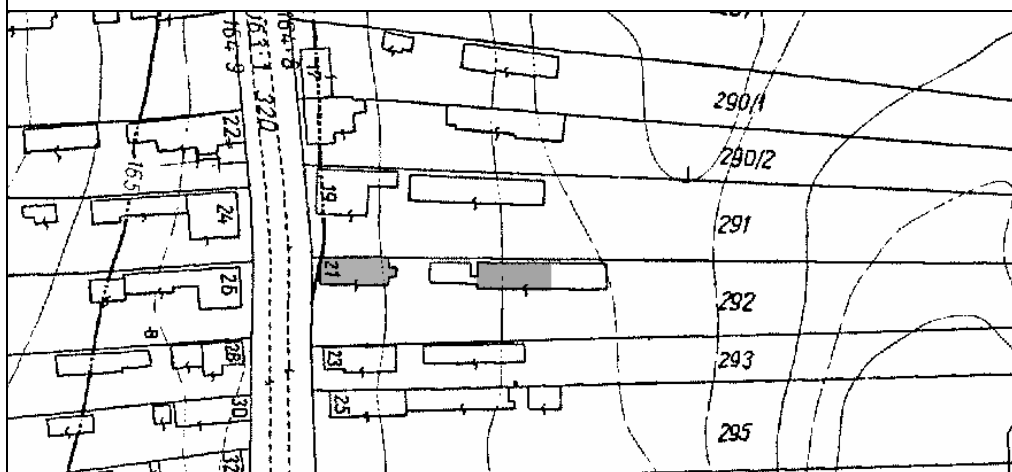
LEÍRÁS ÉS JELLEMZŐK

Az oldalhatáron álló, Petőfi utcára merőleges gerincű, nyeregtetős, oromfalas eredeti tömegét és nyílásrendjét őrző lakó és gazdasági épület helyi védelemre érdemes építészeti érték.

JAVASLAT

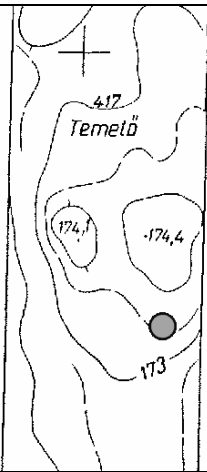
Az épületek állagmegóvásáról folyamatosan gondoskodni kell. A lakóépület bejárata előtti hullámpala előtető elbontandó. Felújítása során egységes halvány színű festés vagy fehér meszelés javasolt.

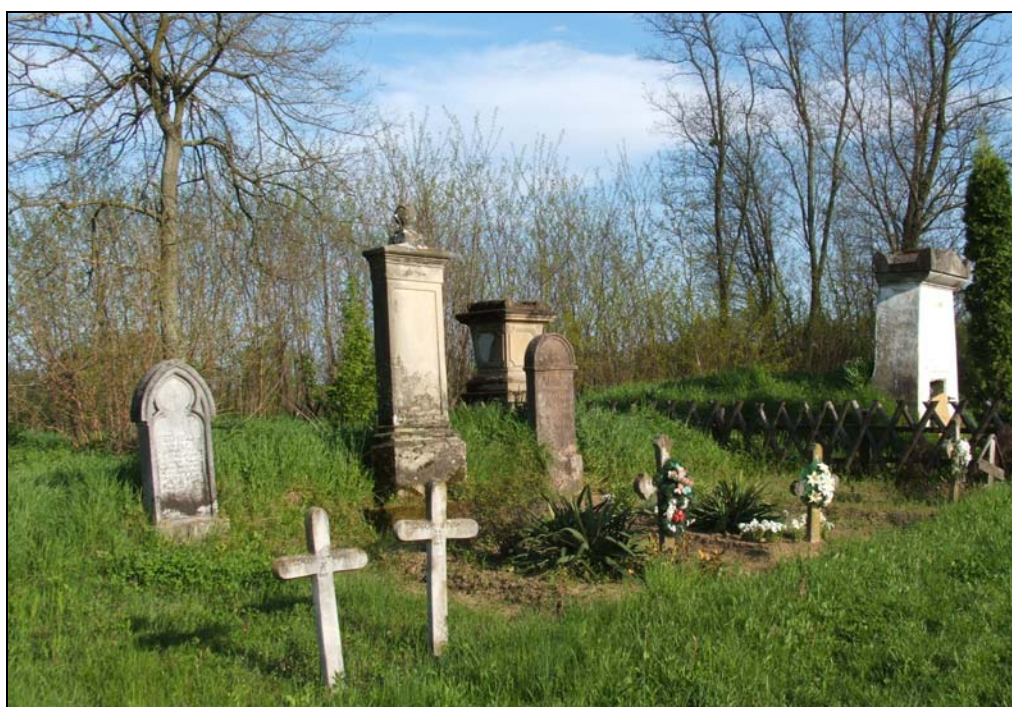
HELYSZÍNRAJZ

SORSZÁM	HELYRAJZI SZÁM	CÍM	VÉDETTISÉG
24.	417	Fő u.	HV
LEÍRÁS ÉS JELLEMZŐK			
A ma már lezárt temető területén található síremlékek és sírkeresztek településtörténeti és helyi építészeti értékeket képviselnek.			
JAVASLAT			
A síremlékek és keresztek erősen elszíneződtek, megkoptak, a feliratok nehezen olvashatók. Az eredeti formában való sürgős felújítása javasolt. Környezetük folyamatos jókarban tartásáról gondoskodni kell.			
HELYSZÍNRAJZ			
			

SORSZÁM	HELYRAJZI SZÁM	CÍM	VÉDETTSÉG
25.	442	Táncsics u. 3.	HV

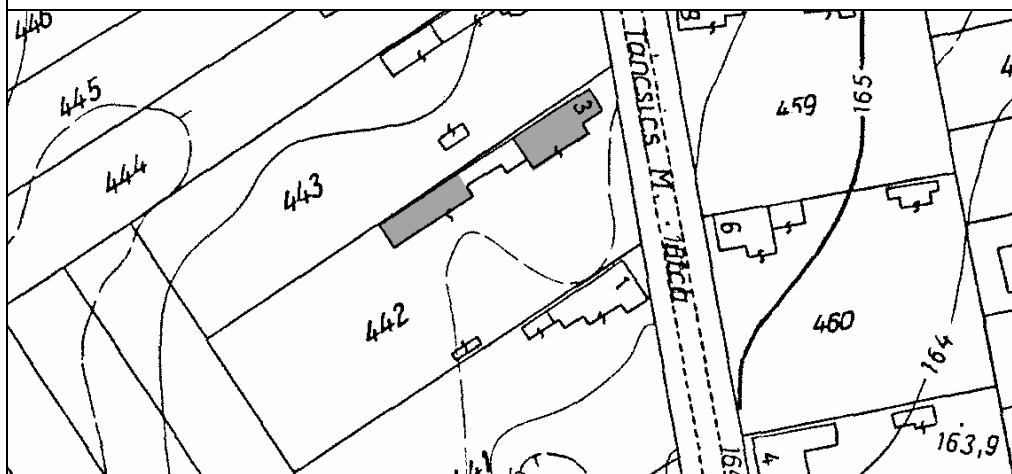
LEÍRÁS ÉS JELLEMZŐK

Az utcára merőleges gerincű, nyeregtetős, hagyományos egytraktusos népi jellegű lakóépület a hátsó tornáccal eredeti formáját őrzi. A lakóépület és a mögött található tégladíszítésű gazdasági épület tömege, homlokzati kialakítása és a nyílásrendje helyi építészeti értéket képvisel.

JAVASLAT

Az épületek eredeti formájában megőrzendők és folyamatos jókarban tartásukról gondoskodni kell. A gazdasági épület felújítása sürgős feladat, mely során az eredeti állapothoz igazodni kell.

HELYSZÍNRAJZ

SORSZÁM	HELYRAJZI SZÁM	CÍM	VÉDETTSÉG
26.	447	Táncsics u. 13.	HV

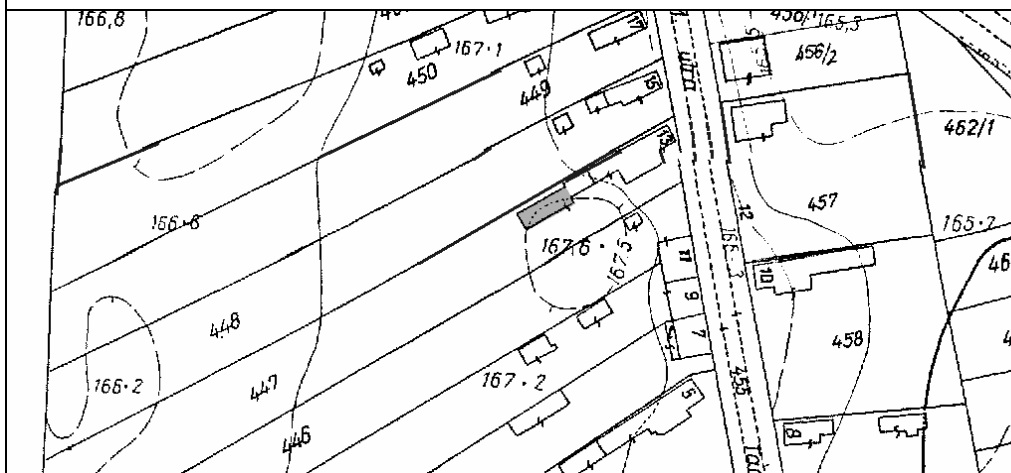
LEÍRÁS ÉS JELLEMZŐK

Az oldalhatáron álló, nyeregtetős, oromfalas, eredeti nyílásrendjét őrző gazdasági épület helyi védelemre érdemes építészeti érték.

JAVASLAT

Az épület és környezete jókarban tartásáról folyamatosan gondoskodni kell. Felújítás során törekedni kell az eredeti homlokzatzsínítések és festések visszaállítására.

HELYSZÍNRAJZ

SORSZÁM	HELYRAJZI SZÁM	CÍM	VÉDETTSÉG
27.	749	szőlőhegy	HV

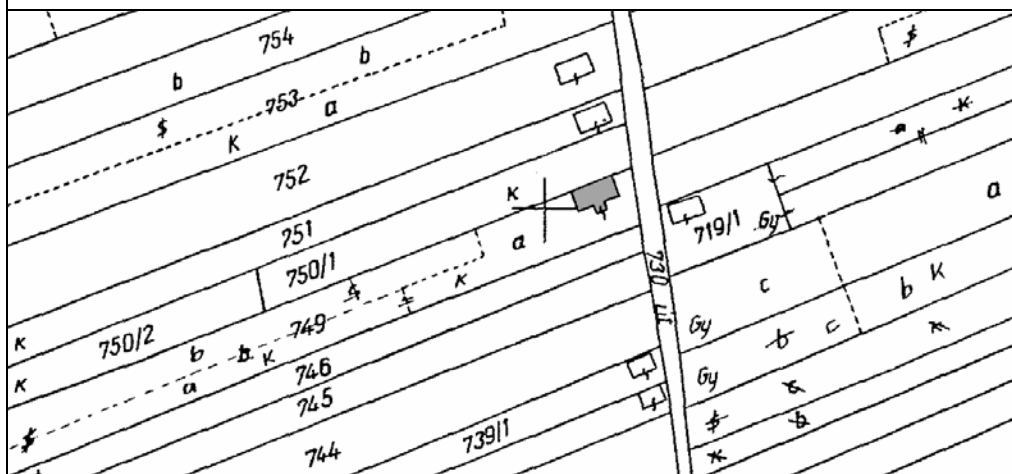
LEÍRÁS ÉS JELLEMZŐK

A nyeregtetős présház az oszlopokon álló, kiugró tornácos bejárattal és fa oromzattal védendő építészeti érték.

JAVASLAT

Az épület jelen formájában megőrzendő. A jövőben felújítás során az eredeti homlokzatkialakítás megtartása javasolt. Az előtornác feletti deszkázat felújítandó. Környezetének folyamatos jókarban tartásáról gondoskodni kell.

HELYSZÍNRAJZ

SORSZÁM	HELYRAJZI SZÁM	CÍM	VÉDETTség
28.	754	szőlőhegy	HV

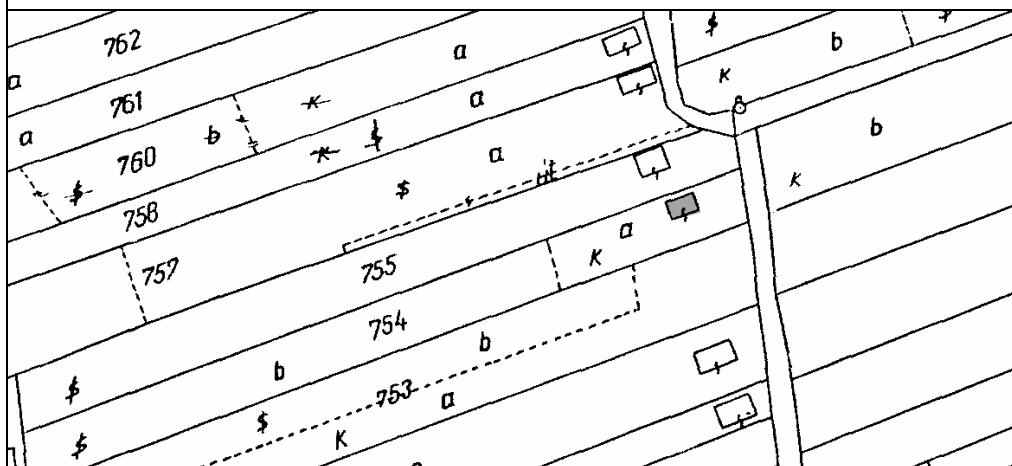
LEÍRÁS ÉS JELLEMZŐK

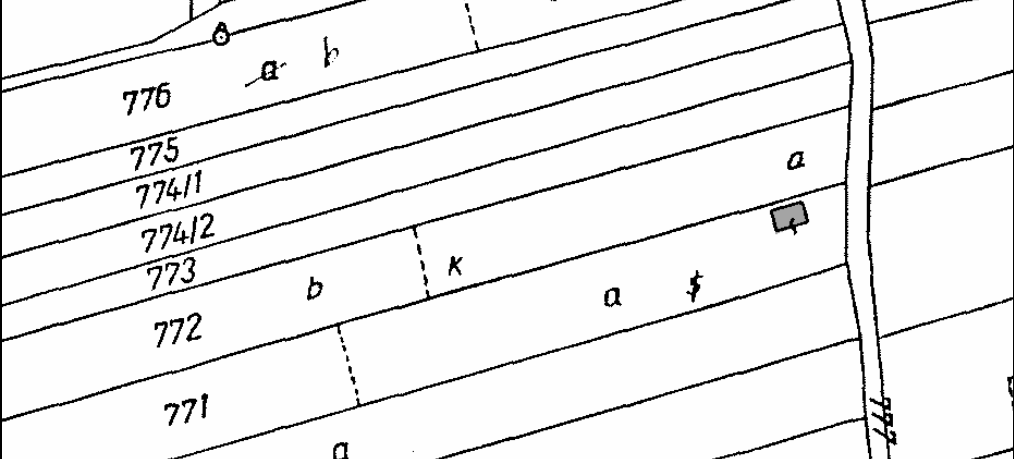
A nyeregtetős, oromfalas gazdasági épület tömegével, hagyományos nyílásrendjével, zsalus ablakaival településtörténeti és építészeti értéket képvisel.

JAVASLAT

Az épület eredeti formájában való felújítása javasolt, környezetének folyamatos jókarban tartásáról gondoskodni kell. Felújítása során simított meszelt homlokzatfelület kialakítása javasolt.

HELYSZÍNRAJZ

SORSZÁM	HELYRAJZI SZÁM	CÍM	VÉDETTSÉG
29.	771	szőlőhegy	HV
LEÍRÁS ÉS JELLEMZŐK			
A nyeregtetős gazdasági épület egyszerű tömegével és homlokzat kialakításával helyi építészeti értéket képvisel.			
JAVASLAT			
Az épület jelen formájában megtartandó és folyamatos jókarban tartásáról gondoskodni kell.			
HELYSZÍNRAJZ			
			

SORSZÁM	HELYRAJZI SZÁM	CÍM	VÉDETTSÉG
30.	78o	szőlőhegy	HV

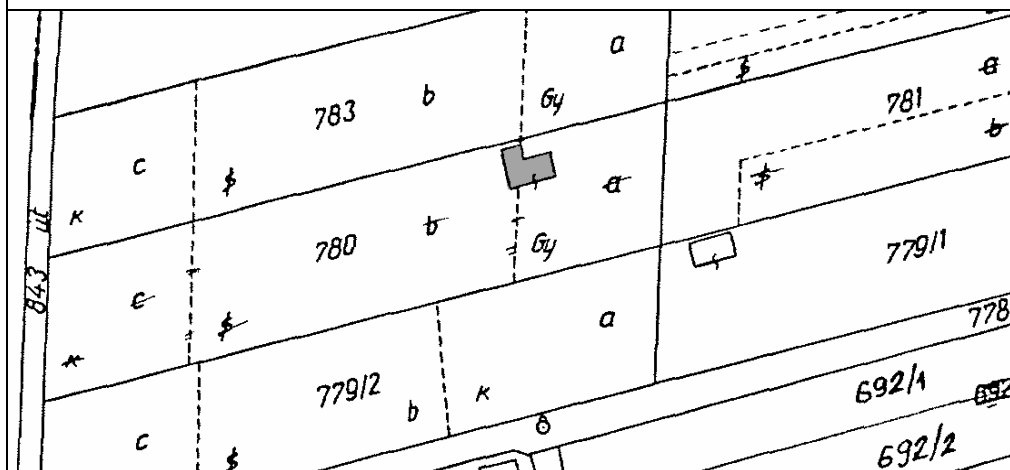
LEÍRÁS ÉS JELLEMZŐK

A szőlőhegyben található gazdasági épület tömege, homlokzati kialakítása és nyílásrendje településtörténeti és építészeti értéket képvisel.

JAVASLAT

Az épület felújítandó, melynek során tömege és homlokzati kialakítása eredeti formájában megőrzendő.

HELYSZÍNRAJZ

SORSZÁM	HELYRAJZI SZÁM	CÍM	VÉDETTSÉG
31.	846/1, 848, 850, 851	szőlőhegy	HV

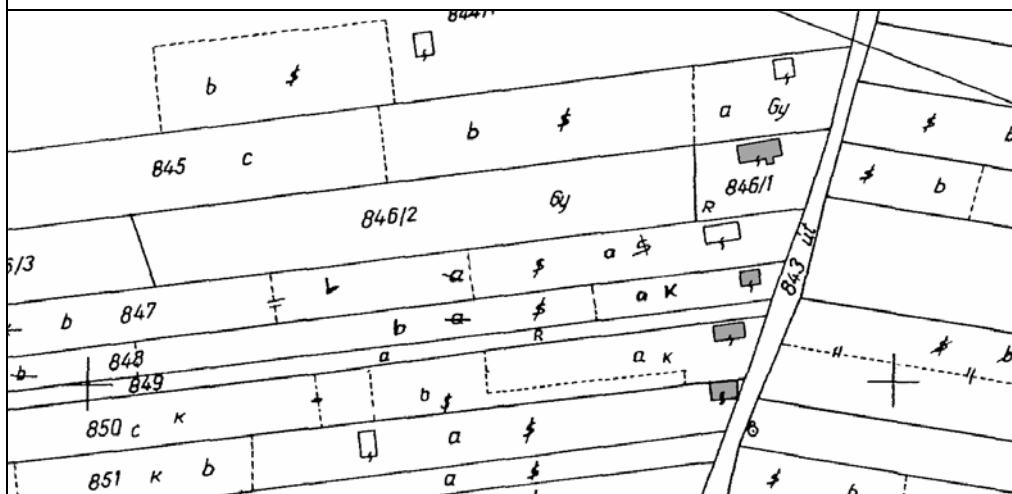
LEÍRÁS ÉS JELLEMZŐK

A pincesor épületei egyszerű tömegű, hagyományos nyílásrendű, nyeregvetős préházak, melyek helyi építészeti értékeket képviselnek.

JAVASLAT

Az épületek és környezetük folyamatos jókarban tartásáról gondoskodni kell. Felújításuk esetén a kialakult, sajátos beépítési mód, épülettömegek megtartása, illetve ezekhez való igazodás és illeszkedés javasolt.

HELYSZÍNRAJZ

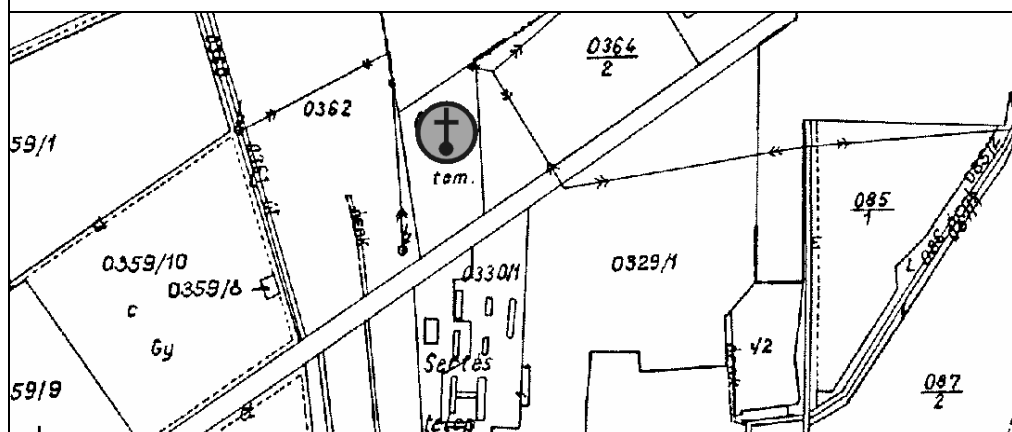
SORSZÁM	HELYRAJZI SZÁM	CÍM	VÉDETTSÉG
44.	0363	temető	HV

LEÍRÁS, JELLEMZŐK, JAVASLAT

A temető területén található kőkeresztén a következő felirat olvasható „...szent és üdvös gondolat a halottakért imádkozni...” /Makabeusok II. könyve 12. fejezet 46. vers/.

A kőkereszt elszíneződésének, mohásodásának megszüntetése javasolt, a környezetének folyamatos jókarban tartásáról gondoskodni kell.

HELYSZÍNRAJZ

RÉGÉSZETI MUNKARÉSZ

dr. Költő László
régész ov., főtanácsos
Somogy Megyei Múzeumok
Igazgatósága

Vése község régészeti lelőhelyei
Régészeti felmérés Vése község rendezési tervének elkészítéséhez

Történeti áttekintés:

A jelenlegi község közigazgatási területén több kisebb középkori település osztozott.

Vése első írásos említése kissé bizonytalan. Egyes források szerint 1283-ban, más források alapján 1284-ben történt, amikor IV. László király, vagy Erzsébet királyné (IV. László anyja) a települést egy közeli majorral együtt a Véssey család őseinek tartott Tamás váci püspöknek és testvéreinek adományozta. 1331-ben Veyse alakban fordul elő, az 1332-37. évi pápai tizedjegyzék alapján plébániájáról is hírt kapunk. A 15. század utolsó évtizedeiben (1477, 1486, 1487) Wese formát találunk. Ebben az időben köznemesi birtokként tarják számon. 1477-ben földesura Véssey Miklós, aki Csokma pusztával együtt zálogosította el, a Debrétei és a Mártoni család részére. 1550-ben Dawothy György és Nádasdy Ferenc, 1583-1599 között Véssey Józsa, majd 1626-27-ben Bakó Farkas birtokolta. 1726-tól a 18. század végéig Véssey család birtokaihoz tartozott, ez után a Vésseyek mellett részbirtokos volt a Batthyány és a Festetich család is.

A község közigazgatási területéhez tartozik az 1260, 1269 körül már említett „Terra Merke” (Merke-pusztá), amelynek az 1332-37. évi pápai tizedjegyzék plébániáját is említi. 1482-ben a szenyéri vár tartozéka volt, a 15. század 80-as éveiben a Szobiaké, 1536-ban az esztergomi káptalan birtoka. A török időkben szinte teljesen elpusztult (1580-ban a török kincstári adójegyzék szerint 3 házból állt). 1583-ban részben Véssey Józsa, részben Kiskomár birtokaihoz tartozott. 1660-ban újra az esztergomi káptalanhoz tartozott, majd egy részében a Festetics család is birtokot szerzett. Merke területén kolostor is állott.

Szintén a községhez tartozik Márton-pusztá, amelyet 1477-ben „Marthon”, majd 1488-ban „Martonfalwa”, 1536-ban Marthonfalva alakban említenek, Both János birtokaként. 1550-ben Alya Mátyás, majd 1583-ban Bakó Farkas birtoka, 1726-1733 között már pusztaként említik, ekkor Inkey János birtokában volt.

A mai Vése helyén feküdt Csokma (más elnevezés szerint Csokmány) is, amelyet 1331-ben „Terra Chukma” néven említenek, a Vései család birtokaként 1477-ből rendelkezünk adatokkal.

Szintén a mai település előzménye lehetett Tátika pusztán, amelyet egy 1426. évi oklevél „Tadyka” néven említ, és 1466-ban Thadyka néven fordul elő.

A hagyomány szerint a község őse volt Csöprönd falu, amely a Csöprön(d)i erdő (Zsidórét) helyén feküdt, valamint az ótemető, „Málok” területe is.

A község közigazgatási területén fekszik Lenczi (Lenci) pusztá is, melyről korai adattal nem rendelkezünk.

Az 1872-ben újjá alakított evangélikus templom 1785-ben épült.

A Somogy Megyei Múzeumok Igazgatósága Régészeti Osztályának Adattárában a községre vonatkozó régészeti adatok a III/32. tételszám alatt találhatóak. Ezek alapján a község területéről kevés régészeti leletet ismerünk (a Rákóczi utcában kerültek elő

középkori településre utaló téglák, vastárgyak, és templom körüli temetőre utaló emberi csontmaradványok), viszont a fentebb említettek értelmében több, nagyobb kiterjedésű régészeti érdekeltségű területtel rendelkezik.

A község közigazgatási területén, mint láthattuk, több a középkori eredetű helynév. A jelenlegi község bizonyára több középkori településmagból alakult ki. Erre utal az is, hogy a helytörténet-kutatás is legalább három helyszínt jelöl meg, mint a község ősi területét. A török kori pusztulás emléke is él, e szerint 1600 előtt a Csöprönd erdő helyén, a Zsidórét dűlőben, volt a község, míg 1600 után a Rákóczi utca területén települt újra a falu. Másik helyszín a Régi temető, Málók. A község ősi helyeként tartják számon az ún. „vizes temetőt” is, ahol „csontvázakat mosott ki a víz”. Ez utóbbi azonban inkább újabb kori temetőt jelenthet, amit az újkorban hagyhattak fel a megemelkedett talajvízszint miatt.

Az emlékezet szerint az 1970-es évek elején valószínűleg még ismerhették a Merkepusztai kolostor romjait („Kis-Merke határában, a Dögös-tó mellett”).

Biztosan középkori településmag még Tátika pusztá területére

Lelőhelyek:

1/ Rákóczi utca

Középkori településmagra (templom, templom körüli temető) utaló leletek

Érintett helyrajzi számok: 52-68, 69, 70/1-2, 71-73, 74/1-4, 76-80, 81, 106, 108,-125, 126/6-7, 127-131, 132, 218, 3314/1

Belterület, túlnyomó rész beépített, elfedett, részben mezőgazdasági művelésű (kert) területek

2/ Merkepuszta

Középkori település, illetve kolostor

Érintett helyrajzi számok: 0391, 392, 0393/3 0394, 395, 0397/1, 0398, 0399, 0401a, 0403/2-47

Mezőgazdasági művelésű (szántó) területek

3/ Régi temető, Málók

A hagyomány szerint a község egyik eredeti helye.

Érintett helyrajzi számok: 080, 082, 083/2, 085/1, 086, 087/2, 087/4, 0326/1, 0329/1, 0329/3, 0364/1, 0364/2; 218, 394/3, 394/5, 399, 400, 401, 402, 403, 404, 405, 406, 407, 408, 410, 411, 412, 413, 414, 415, 416, 417 (a régi-, vagy ótemető területe), 418/1, 418/2, 419, 420,.

Részben mezőgazdasági művelésű (szántó, rét- és legelő területek), részben elfedett, tényleges, és tervezett belterület.

4/ Csokmány.

14-15. századi település helye

Helyrajzi számok: 064, 068, 070/3, 072b, 073b, 074, 077/1b, 077/2b, 077/3-4, 077/6-7, 077/9-10, 078, 079/10,14,15,

Mezőgazdasági művelésű (szántó, rét) területek.

5/ Tátika puszta

15. századi település helye.

Helyrajzi számok: 0349/1-2, 0350/1-6, 0352/1, 0354, 0355; 769/2, 770b, 771b, 772b,c, 773, 774/1-2, 775, 776b,c 778.

Mezőgazdasági művelésű (szántó, rét) és erdő területek, részben „zártkert”.

6/ Vizes temető

Későközépkori, újkori (?) település nyomai.

Helyrajzi számok: 036, 038, 219.

Erdő

7/ Márton puszta

15. századi település helye

0171, 0173, 0175, 0176, 0185, 0186, 0189, 0187, 0192, 0193, 0194, 0195, 0197, 0198, 0201

Mezőgazdasági művelésű (szántó) és erdő

8/ Lenczi puszta (Lönci-csapás)

Valószínűleg egy elpusztult újabb kori település helye.

Helyrajzi számok: 0352/1-2, 734a, 732a, 733a,b, 740, 741, 742, 743, 747, 756 757, 758, 759, 761, 762, 763b,c 764/2-4.

Erdő, gyümölcsös, rét (zártkert).

9/ M9 autópálya tervezett nyomvonala

Helyrajzi számok: 02, 03/2, 013/2, 011/4, 014, 015/1-2, 022, 024/2 025, 026/2-3, 0378, 0380/3-4, 0380/7, 0383/2-3,5-6, 0385a, 0392, 0408, 0409, 0412, 0412a, 0413/1a, 0417, 0418,

Főként mezőgazdasági művelésű (szántó), részben rét és erdő.

1/ Védett területek:

A község területén kiemelten (miniszteri határozattal) védett régészeti lelőhely nem található.

2/ Ismert, túlnyomó részükben lokalizálható lelőhelyek:

1., 2. és 3. sorszámú lelőhelyek

3/ Régészeti érdekelttségű területek, pontosabban nem lokalizálható lelőhelyek:

4, 5., 6., 7. és 8. sorszámú lelőhelyek.

A régészeti lelőhelyek vonatkozásában a művelési ág változtatása ellenjavallt. Amennyiben a későbbiek során művelési-ág változásra, erdőterületek tuskózással egybekötött tarvágására, nagyobb mértékű beépítésre, bányatelek fektetésre, bármilyen, a kulturális örökség elemeit hátrányosan érintő beavatkozásra kerülne sor, az akkor szükségessé váló régészeti teendőkről egyedileg szükséges dönteni.

Bármilyen beavatkozáshoz a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal szakhatósági hozzájárulása szükséges.

A régészeti érdekeltségű területeket érintő tervezés esetén be kell szerezni a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal véleményét. Régészeti leletek, illetve objektumok előkerülése esetén a munkákat fel kell függeszteni, és értesíteni kell a Somogy Megyei Múzeumok Igazgatóságát, valamint a Kulturális Örökségvédelmi Hivatalt.

A kulturális örökség védelmével kapcsolatosan általánosságban a 2001. évi LXIV. törvény, valamint a 4/2003 (II. 20), a 16/2001 (X. 18.) NKÖM és az egyéb kapcsolódó rendeletek vonatkozó rendelkezései szerint kell eljárni. Különösen fel kell hívni a beruházók, építtetők figyelmét arra, hogy a lelőhely ismertségétől függetlenül, az 1 hektárnál nagyobb engedélyezési eljárás alá vont földterületek esetében, illetve ha a tervezett építmény szintterülete 500 m²-nél nagyobb, az előírt örökségvédelmi hatástanulmányok elkészíttetése kötelező.

Különösen fontos a tervezett M9 gyorsforgalmi út (autópálya) nyomvonalán, a tervezési szakasszal egy időben, terepbejárással, műszeres felderítéssel egybekötött intenzív kutatás alapján örökségvédelmi hatástanulmány elkészítése, majd építés előtt a felderített lelőhelyek megelőző feltárása.

Hasonlóan fontos a 3. és 4. lelőhely esetén (belterületbe vonás, illetve kerékpárút építése előtt) az intenzív terepbejárással egybekötött régészeti hatástanulmány elkészítése, ennek alapján a szükséges hatásvizsgálat, majd ennek alapján megelőző régészeti feltárás elvégzése. Amennyiben a beruházás épített régészeti örökséget érint (mindkét lelőhely esetében lehetséges középkori templom és temető helye), a beruházással a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal előzetes szakvéleménye alapján ezeket a konkrét területeket el kell kerülni.

Irodalom:

Csánki Dezső: Magyarország vármegyéi és városai (Somogy vármegye 171-172. o.)

Csánki Dezső: Magyarország történeti földrajza a Hunyadiak korában II. 629, 649, 655. o.

Ghenton István: Magyarország műemlékei (Budapest, 1951.) 576. o.

Lukcsics József: A veszprémi egyházmegye könyvészete (Veszprém, 1909.) 228. o.

M. Kabay Éva: A szalacsikai koravaskori tumulusok anyaga a Magyar Nemzeti Múzeumban Fol.Arch. 12. (1960, 56. o.)

Kocztur Éva: Somogymegye régészeti leletkatasztere (Rég.Füz. Ser.II. 13.) 155. o.

Magyarország megyei kézikönyvei 14. Somogy megye kézikönyve (1998. 866-867. o.)

„Somogy földrajzi nevei” 328-332. o.

Kaposvár, 2005. június 6.

dr. Költő László
régész ov., főtanácsos
örökségvédelmi
szakértő
(2.3.1./1265-5; 2004
sz=1/2005)